

Martyna Król
Psychologia
Kognitywistyka
Uniwersytet im. A. Mickiewicza

Style poznawcze – w jaki sposób myślimy?

Style poznawcze – w jaki sposób myślimy?

Plan wystąpienia:

- definicje
- wymiary
- krytyka
- propozycja systematyzacji (Nosal, 1990)

Styl poznawczy

“Styl poznawczy to preferowany sposób funkcjonowania poznawczego, odpowiadający indywidualnym potrzebom jednostki.”
(Matczak, 2006)

Sposób funkcjonowania poznawczego, który jednostka jest skłonna wybierać spośród innych sobie dostępnych, czyli ten, który najczęściej spontanicznie stosuje. (Matczak, 1982)

Styl poznawczy

“Styl poznawczy jednostki dotyczy relatywnie stałego sposobu organizacji czynności poznawczych, poprzez którą spontanicznie równoważy ona swoją indywidualność, uwarunkowaną typem temperamentu i profilem doświadczenia osobistego, z obiektywnymi wymaganiami otoczenia – sytuacji lub zadania.”
(Nosal, 1990)

Styl poznawczy

Intelektualna osobowość

procesy
poznawcze

preferencje

Styl poznawczy

 Gdy sytuacja zadaniowa nie posiada jednoznacznych instrukcji dotyczących sposobu wykonania zadania, jednostka wybiera sposób zgodny z własnymi skłonnościami i preferencjami.

 1 Gdy wymagania są sprecyzowane jednostka potrafi funkcjonować w odmienny sposób.

Wymiary stylów poznawczych

- zależność – niezależność od pola danych
- refleksyjność - impulsywność
- abstrakcyjność - konkretność

Zależność – niezależność od pola danych

- stopień w jakim spostrzeganie determinowane jest przez ogólną organizację pola percepcyjnego
- **zależność od pola:** tendencja do spostrzegania globalnego, w którym części doświadczane są jako stopione z całością, wyraża się trudnością w utrzymaniu obrazu fragmentu pola na tle jego całości, orientacja pasywno - globalna

Zależność – niezależność od pola danych

- **niezależność od pola:** tendencja do wyodrębniania poszczególnych części i spostrzegania ich jako względnie niezależnych od całości, łatwość różnicowania fragmentów pola na tle jego całości, orientacja aktywno - analityczna
- Test Ukrytych Figur, Herman Witkin

Zależność - niezależność a projektowanie stron internetowych

Table 6. Preferences of results organisation

The most effective way to organise the results						
	Field independent		Intermediate		Field dependent	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Level of relevance	6	29	5	26	10	59
Alphabetical order	12	57	8	42	3	18
Publication years	2	10	4	21	3	18
Neutral	1	5	2	11	1	6

Według: Chen, Magoulas, Macredie, 2004, s. 99

Zależność - niezależność a projektowanie stron internetowych

Table 9. Preferences of structuring main categories and sub-categories

The most effective way to structure information	Field independent		Intermediate		Field dependent	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
	Many more main categories, fewer levels of sub-categories	5	24	8	42	11
Fewer main categories, many more levels of sub-categories	15	71	9	46	5	29
Neutral	1	5	2	11	1	6

Według: Chen, Magoulas, Macredie, 2004, s. 100

Zależność - niezależność a projektowanie stron internetowych

Table 11. Preferences of arranging subject categories

The most effective way to arrange the subject categories						
	Field independent		Intermediate		Field dependent	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
From top to bottom (vertical direction)	15	71	10	52	5	29
From left to right (horizontal direction)	5	24	7	37	11	65
Neutral	1	5	2	11	1	6

Table 12. Preferences of presentation for the main headings and sub-headings

The most effective way to present the main headings and sub-headings						
	Field independent		Intermediate		Field dependent	
	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
On the same menu	16	76	7	37	5	29
With different menus	5	24	2	11	11	65
Neutral	0	0	10	52	1	6

Zależność - niezależność a projektowanie stron internetowych

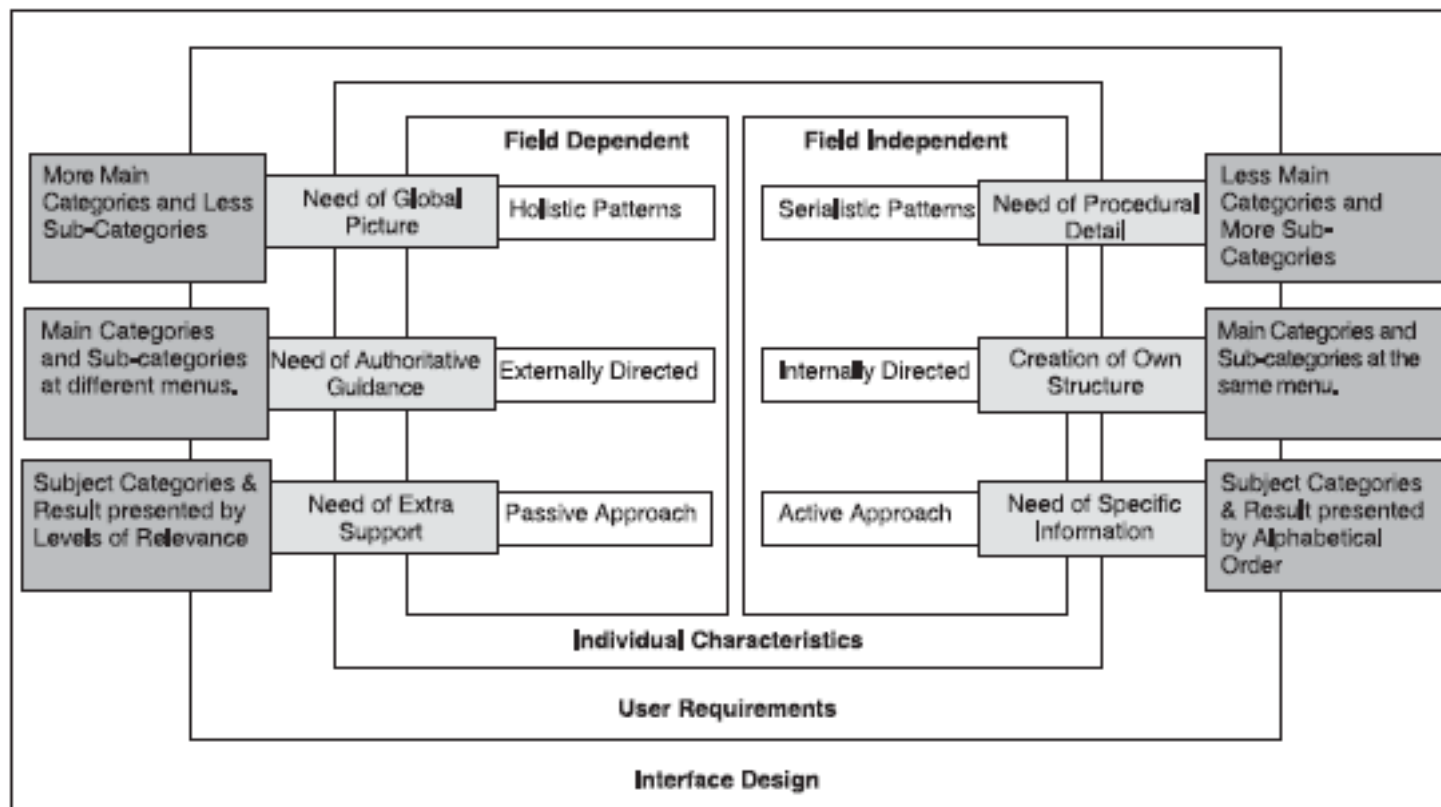

Fig. 4. A design framework for Web directories

Zależność - niezależność a projektowanie stron internetowych

Fig. 5. Presentation of subject categories to field-independent users

Refleksyjność - impulsywność

- operacyjnie definowany za pomocą dwóch wskaźników: 1) szybkość znajdowania rozwiązań
2) poprawność rozwiązań
- **impulsywność**: tendencja do szybkiego udzielania odpowiedzi i popełniania wielu błędów
- **refleksyjność**: tendencja do długiego namyślenia się i popełniania niewielu błędów
- Test Porównywania Znanych Kształtów, Jerome Kagan

Abstrakcyjność - konkretność

- określa preferencje dotyczące poziomu ogólności stosowanych kategorii
- **abstrakcyjność**: tendencja do stosowania bardziej ogólnych kategorii, np. grupowanie mające charakter logicznej klasyfikacji
- **konkretność**: tendencja do stosowania kategorii mniej ogólnych, np. grupowanie odwołujące się do bezpośrednich relacji między obiektami
- Kurt Goldstein, Martin Scheerer

Style poznawcze – słabe strony

- brak spójnej teorii łączącej wszystkie style poznawcze
- brak powiązań z konstrukctami teoretycznymi psychologii poznawczej
- duża liczba wymiarów (29!)

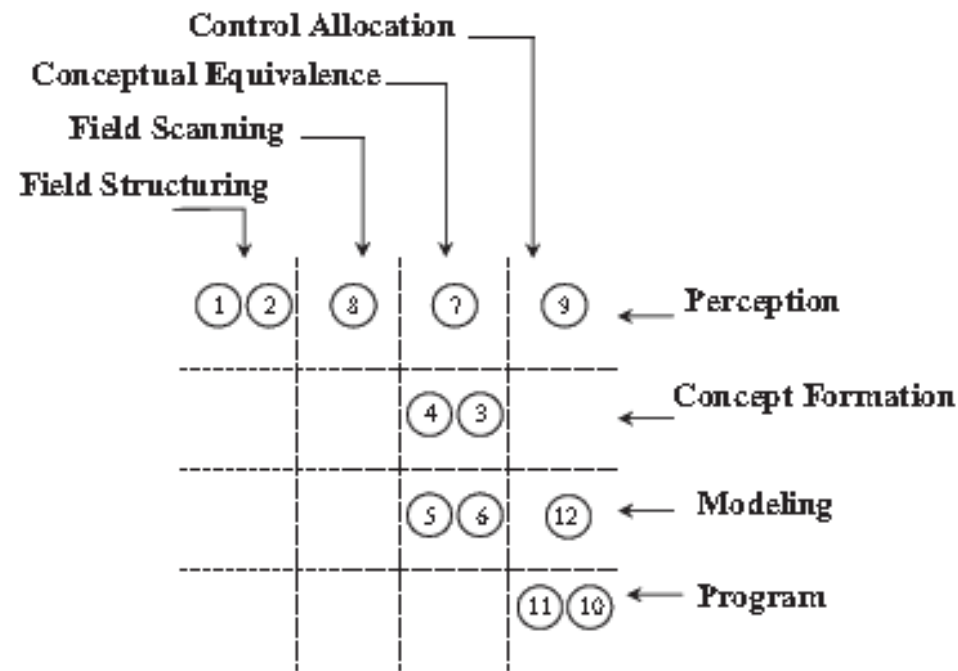
Style poznawcze – mocne strony

- stosowane w psychologii edukacji
- stosowane w psychologii pracy i organizacji
- dobry predyktor osiągnięć w różnych dziedzinach
- pomocne w dziedzinie “użyteczności”

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

Figure 2. Cognitive styles in relation to metadimensions and levels of information processing according to Nosal's theory. 1 = field dependence-independence; 2 = field articulation (element vs. form articulation); 3 = breadth of conceptualization; 4 = range of equivalence; 5 = articulation of conceptual structure; 6 = tolerance for unrealistic experience; 7 = leveling-sharpening; 8 = range of scanning; 9 = reflectivity-impulsivity; 10 = rigidity-flexibility; 11 = locus of control; 12 = time orientation.

Za: Kozhevnikov, 2007, s. 475

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

- Poziomy przetwarzania informacji:

1) obrazy percepcyjne – poziom tworzenia reprezentacji otoczenia w formie krótkoterminowych obrazów percepcyjnych; główne procesy informacyjne tego poziomu stanowią ujmowanie, dzielenie i przeszukiwanie pola informacji, zawierającego pierwotne, względnie nieuporządkowane dane

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

- Poziomy przetwarzania informacji:
  - 2) pojęcia – poziom tworzenia reprezentacji poznawczych w formie kategorii pojęciowych
  - 3) modele – poziom struktur informacyjnych stanowiących doświadczenie indywidualne, tj. wiedzę i samowiedzę

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

- Poziomy przetwarzania informacji:

4) programy – poziom struktur informacyjnych warunkujących celowo ukierunkowaną aktywność, np. procesy dotyczące programowania i kontroli przebiegu zachowania oraz podejmowania decyzji o zmianie celów lub strategii ich realizacji

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

- Metawymiary stylów poznawczych:

1) ujmowanie struktury pola – dwukierunkowa tendencja do spostrzegania informacji jako wyodrębnionej/niewyodrębnionej od reszty oddziaływań (danych, bodźców, skojarzeń)

2) wielowymiarowy skanning – dwukierunkowe przeszukiwanie i porównywanie elementów w polu danych spostrzeganych bezpośrednio oraz dostępnych w pamięci, systematyczne/losowe

Jak to ogarnąć?

Style poznawcze a przetwarzanie informacji.
(Nosal, 1990)

- Metawymiary stylów poznawczych:

3) ekwiwalentność pojęciowa – dwukierunkowa tendencja procesu kategoryzacji, integrowanie/rozdzielanie struktur

4) przemieszczanie kontroli poznawczej – zmienna lokalizacja standardów kontroli w różnych układach odniesienia, np. przestrzennym i czasowym

Style poznawcze w podwójnym układzie odniesienia.

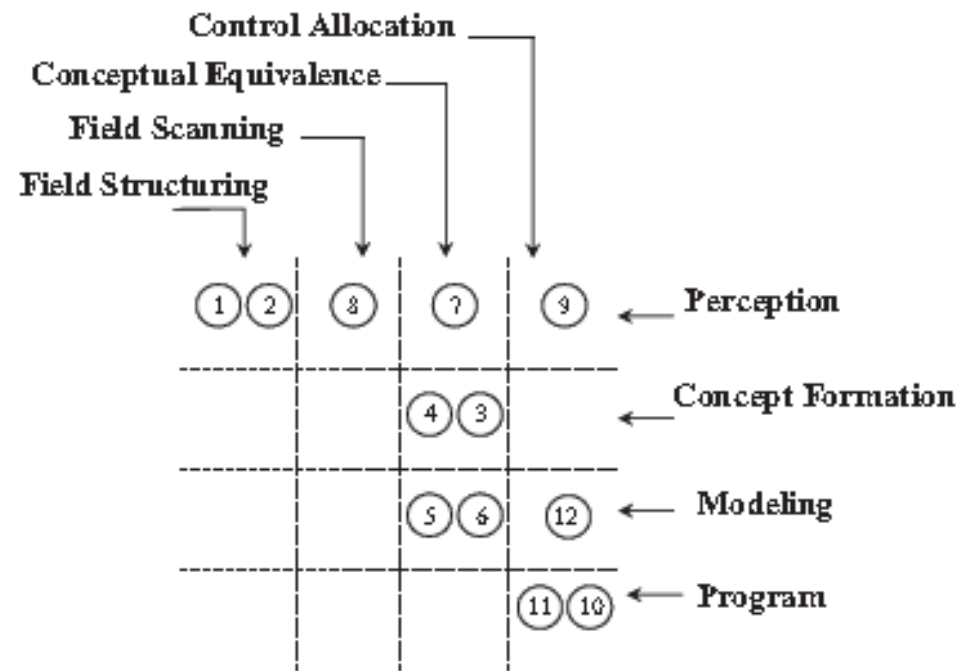

Figure 2. Cognitive styles in relation to metadimensions and levels of information processing according to Nosal's theory. 1 = field dependence-independence; 2 = field articulation (element vs. form articulation); 3 = breadth of conceptualization; 4 = range of equivalence; 5 = articulation of conceptual structure; 6 = tolerance for unrealistic experience; 7 = leveling-sharpening; 8 = range of scanning; 9 = reflectivity-impulsivity; 10 = rigidity-flexibility; 11 = locus of control; 12 = time orientation.

Za: Kozhevnikov, 2007, s. 475

Dziękuję
